

ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUKLAR

Zihinsel Yetersizliğin Yaygınlığı ve Nedenleri

Dr. Taşkın Taştepe

Yaygınlık

Zihinsel yetersizliğin yaygınlık oranı tahminleri genellikle zeka ölçütlerine dayalı olarak yapılmaktadır. Buna göre nüfusun %3'ünün zihinsel yetersizlik gösterdiği kabul edilmektedir.

Zeka ölçütünün yanı sıra uyum ölçütü de dikkate alındığında bu oranın %1'lere düşeceği tahmin edilmektedir.

Eripek ve Vuran, 2016

Dr. Taşkın Taştepe

Yaygınlık

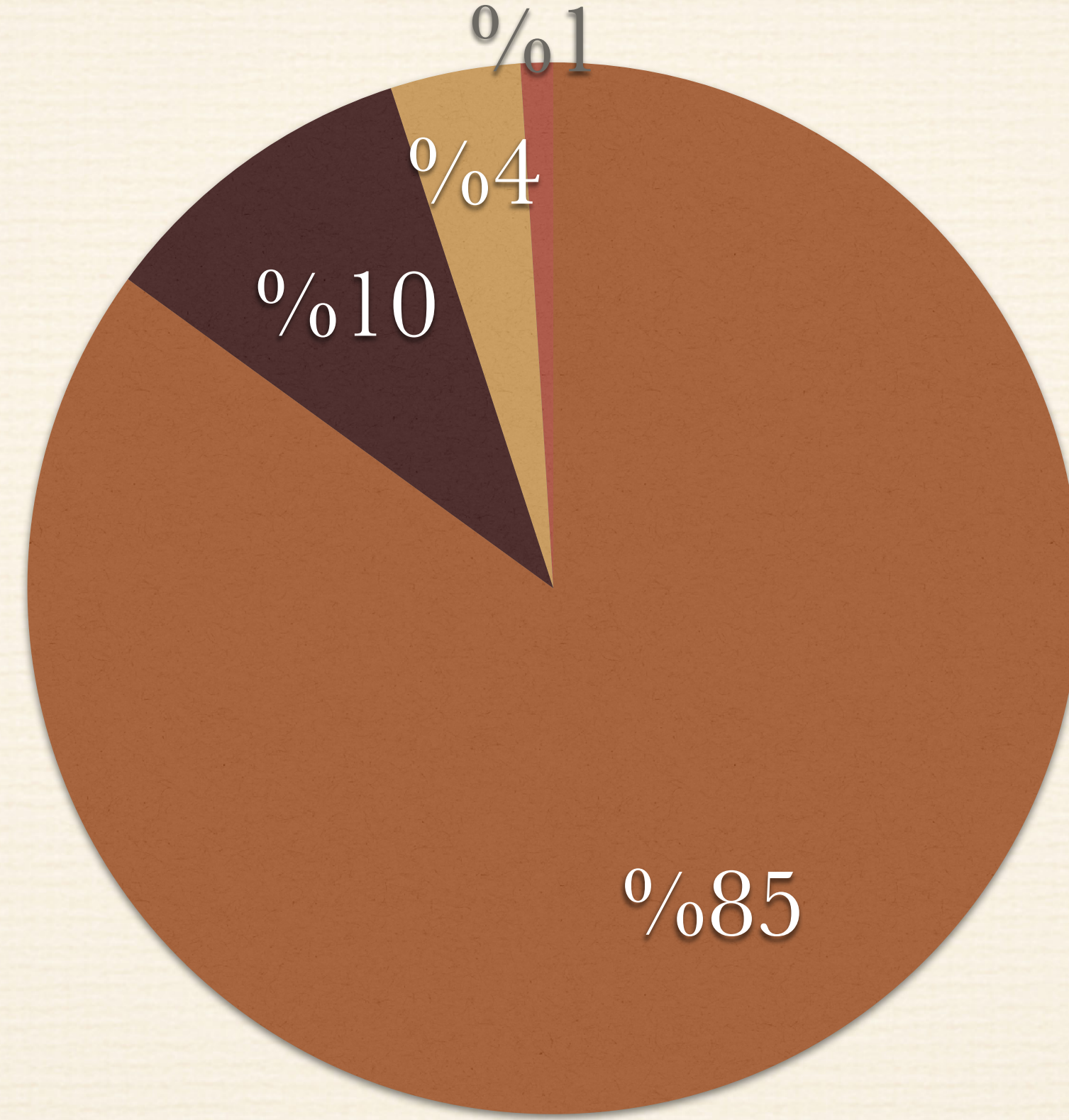
Görölme sıklığındaki bu düşüşün nedeni hafif derecede zihinsel yetersizliği olan bireylerin uyum davranışlarında daha az güçlük göstermeleridir.

Çıkılı, 2013

Dr. Taşkın Taştepe

Yaygınlık

● Hafif düzey ● Orta düzey ● Ağır ● Çok ağır

Çıkılı, 2013

Dr. Taşkın Taştepe

Nedenler

Doğum öncesi	Genetik ve kromozom (Down, Klinefelter, Turner sendromu) bozuklukları; biyokimyasal (galaktosemia, fenilketanüri) hastalıklar; beyinle (hidrosefali, mikrosefali) ilgili bozukluklar; çevresel nedenler (annenin hamilelik yaşı, kan uyuşmazlığı, çoğul gebelikler, hastalıklar, teratojenik etkenler vb.)
Doğum anı	Bebğin geliş pozisyonu, erken/geç doğum, doğumda forseps, vakum gibi araçların yanlış kullanımı, kordon dolanması, oksijen yetersizliği vb.
Doğum sonrası	Çeşitli enfeksiyonlar, hastalıklar, kazalar, zehirlenmeler, beslenme bozuklukları, olumsuz çevre koşulları vb.

Nedenler

Zihinsel yetersizliğe yol açtığı bilinen 250'den fazla durum söz konusudur. Bu ancak zihinsel yetersizlik tanısı almış bireylerin ancak %25'ini açıklayabilmektedir.

Yapısal nedenler	Edinilmiş nedenler
1. Genetik bozukluklar 2. Kalıtsal metabolizma bozuklukları 3. Kromozom bozuklukları	1. Madde bağımlılığı 2. Travma ve yaralanmalar 3. Enfeksiyonlar 4. Toksik etki 5. Beslenme yetersizliği 6. Çevresel etmenler

Nedenler

Biyolojik & Çevresel

- ❖ Genetik bozukluklar
 - baskın geçiş (nörofibromatozis, tuberous sclerosis); çekinik geçiş (fenilketonüri, Tay-Sachs hastalığı ve galaktosemi); cinsiyet bağımlı kalıtım (Lench-Nyhan sendromu ve fragile X sendromu); çok genli kalıtım
- ❖ Kromozom sapmaları (Down, Prader-Willi, Klinefelter ve Turner sendromları)
- ❖ Baş-kafa oluşum bozuklukları (mikrosefali ve hidrocefali)
- ❖ Diğer doğuştan etmenler (anneye ilişkin hastalıklar: kızamıkçık, frengi ve kan uyuşmazlığı; zararlı maddeler: nikotin, kafein, alkol ve LSD)
- ❖ Erken doğum ve doğum öncesi durumlar
- ❖ Doğum sonrası biyolojik durumlar (yaralanmalar, zehirlenmeler, istismar ve beslenme bozuklukları)

Smith vd., 2002; Akt. Eripek ve Vuran, 2016

Dr. Taşkın Taştepe

Önleme

B*irinci düzey önleme:* Olası bir zihin engeline yol açabilecek durumların önlenmesidir. Örneğin, annenin hamileliği sırasında alkol, sigara vb. kullanmaması, zehir maddelerden uzak durması gibi.

İ*kinci düzey önleme:* Hali hazırda var olan bir durumun zihin engeline yol açmasının önlenmesidir. Örneğin, fenülketonirili bir bebeğin uygun diyet alması, genetik yapısındaki sorunu gidermez ancak zihin engeli oluşmasını önleyebilir.

Ü*çüncü düzey önleme:* Zihin engelini en alt düzeye çekebilmek ve engele neden olan durumların yarattığı ikincil etkileri önlemek için yapılan çalışmalardır. Örneğin, yeni travma ve yaralanmalardan kaçınma, toksik etkiyi azaltma, risk grubundaki çocuklara erken eğitim sunma gibi.

Kaynaklar

- ❖ *Aral, N. ve Gürsoy, F. (2011). Özel eğitim gerektiren çocuklar ve özel eğitime giriş. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.*
- ❖ *Çıkılı, Y. (2013). Zihin yetersizliği olan çocuklar. S. Vuran (Ed.), Özel eğitim (s. 173-207). Ankara: Maya Akademi.*
- ❖ *Eripek, S. ve Vuran, S. (2016). Zihinsel yetersizliği olan çocukların eğitimi. A. G. Akçamete (Ed.), Genel eğitim okullarında özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim (s. 245-282). Ankara: Kök Yayıncılık.*

Dr. Taşkın Taştepe

ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUKLAR

Zihinsel Yetersizliğin Yaygınlığı ve Nedenleri

Dr. Taşkın Taştepe